

...PhDr. Jindřišku ZÁHORSKOU, Ph.D., klinickou psycholožku

Nakladatelství Portál vydalo letos v zimě pozoruhodný svazek, totiž knihu výše jmenované, nazvanou Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů.

S upřesňujícím podtitulem, jenž zní Konzultační činnost policejního psychologa. Český knižní trh podobných publikací mnoho nenabízí, při zběžném hledání se dokonce zdá, že jde o jakousi vlašťovku, jež by rozhodně neměla uniknout pozornosti těch, jimž je určena především, tedy českým policistům. Proto jsme autorku navštívili a vyzpovídali.

Řekněte mi, co vás osobně vedlo k rozhodnutí studovat právě psychologii – a nota bene zaměřit se pak na problematiku psychologie forenzní?

Původní profesí jsem dětská zdravotní sestra a tak jsem zprvu tíhla k dětské psychologii. Zajímala jsem se o problematiku týraných a zneužívaných dětí. Ve třetím ročníku studia se studenti začínají specializovat na určité odvětví – psychologii sociální, klinickou a tak podobně. Já se zajímala zprvu o obor klinické psychologie a teprve postupně jsem se k forenzní psychologii přibližovala a více se na ni specializovala. Mimochodem k dětem se v současné době přesto často vracím v rámci znaleckých posudků.

Vzpomenete si ještě k tomu přímý impuls, který vás k tomu přiměl?

Především zapůsobilo, že mi tehdy nabídla spolupráci paní doktorka Gillerová, dnešní vedoucí katedry psychologie na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Ona sama občas spolupracovala s policií jako konzultantka a právě v té době vypsalo ministerstvo vnitra grant Videografie ve vyšetřování. Bylo mi umožněno se ho zúčastnit, zaujalo mne to a už jsem zůstala této specializaci věrná.

Forenzní psychologie se při laickém pohledu jeví spíše jako obor pro pány, nebo řeknu-li to přesněji, dokonce pro tvrdé chlapy...

Obecně řečeno, v psychologii jako takové panuje převaha žen, podobně jako v případě učitelství jde o hodně feminizovaný obor. A muži, pokud mohu soudit, tíhnou jako psychologové spíše k oborům komerčním, dělají psychologii managementu, reklamy a podobně.

Takové, jež se laikovi zvenčí jeví jako poněkud lukrativnější?

Řekněme spíš finančně zajímavější, než je třeba práce v Psychiatrickém centru Praha. Muži prostě musí na výdělek myslet už v první řadě, jsou často hlavními živiteli rodin.

Ale ještě k impulsu, jenž zahájil mou

cestu k forenzní psychologii. Bydlela jsem na převážně právnických kolejích Hvězda, můj manžel je právník a většina našich přátel jakbysmet. A okolí na mne zřejmě působilo... Navíc mám ráda exaktnější směry psychologie a forenzní psychologie představuje určité rozhraní – obor na pomezí práva a psychologie...

Malinko odbočím: jak často se vám přihodí, že si vás lidé spletou s psychiatrem a dožadují se, abyste jim napsala prášky na uklidnění?

Párkrát se mi samozřejmě i tohle stalo, ale ne zvlášť často. Ale je dost běžné, že lidi nevědí, v čem rozdíl mezi psychologií a psychiatrií spočívá. A hodně lidí má asi i díky tomu z psychologů strach. Prostě, když jde někdo k psychologovi, soudí, že je to s ním už nahnuté. Není-li už přímo blázen...

Prozradte mi, je vám samotné psychologické vzdělání oporou v osobním životě?

Jak kdy. Ale je to asi podobné jako u lékařů. Říká se přece, že by neměli léčit svou rodinu, natož sami sebe. Psychologická erudice mi pomáhá třeba ve stresových situacích. Jsem schopná poradit lidem ve

Co obnáší práce psychologa u takové speciální služby, jako je Národní protidrogová?

Většina psychologické práce je určena přímo policistům, psycholog jim má pomáhat v problémech, do nichž se dostávají. Ale zúčastnila jsem se i klasické práce kriminalistů, jako jsou sledování, výslechy, domovní či osobní prohlídky.

Je asi dost nesnadné získat si důvěru policistů, že?

Velice. Psychologové to nemají lehké snad u žádné sociální skupiny, ale u policistů to platí zejména. Policisté jsou mimořádně nedůvěřiví lidé, to shledávají psychologové i při jejich psychologických vyšetřeních. A v průběhu let a zkušeností se jejich ostražitost vůči okolí dál prohlubuje. Což je na jednu stranu přirozené a pochopitelné. Na straně druhé je ale součástí mé práce přesvědčovat je, že tam nejsem, abych jim přidělávala problémy, ale pomáhala jim z nich. Někomu trvá dost dlouho, než pochopí. A někdo nepochopí vůbec.

Proč jste se rozhodla napsat odbornou knihu? Většinou je píší vousatí kmeti...

Myslím, že tohle už není tak docela pravda. Základem byla má disertační práce,

Psychologie mezi námi

svém okolí, dovedu lépe definovat problém, který už vznikl. Ale vůbec to neznamená, že ho vždy také dovedu lépe a snáz řešit. Často se přistihnu – když mám osobní problém – že dobře vím, co bych poradila klientovi. Jenže do hry vstupuje i temperament a okamžitá nálada. A nakonec si třeba řeknu, že věc budu řešit, jak se mi v danou chvíli chce. Zvítězí emoce. Obecně ale mohu potvrdit, že když má člověk nějaký problém, pak mu psychologické vzdělání určitě není ke škodě.

Jak se vyvíjela vaše profesionální dráha psycholožky?

Po škole jsem nastoupila v Psychiatrickém centru Praha, to je vlastně bývalý Výzkumný ústav psychiatrický, sídlí v areálu bohnické léčebny, ale jde o samostatné pracoviště. Tam jsem získala dost zkušeností jako klinický psycholog, pak jsem nastoupila na Policejním prezidiu a posléze – už ve služebním poměru – jako psycholog Národní protidrogové centrály. Během zaměstnání jsem si ještě dodělávala velký doktorát, tedy psala práci a dělala zkoušky na ono Ph.D., různě přednášela apod.

někak mi přišlo líto nechat těch zhruba 150 stránek zaprášit v šuplíku. Tak jsem téma nabídla nakladatelství Portál, popracovala na něm – autor musí myslet na jiný typ čtenáře, než jakého u doktorandské obhajoby představoval oponent – a během zhruba půldruhého roku byla knížka na světě. Mimochodem, během té doby se mi taky narodila dcera.

Rozhlížel jsem se po knihkupectvích, včetně těch specializovanějších, a shledal, že obdobných titulů nenabízíji moc...

Právě. Například v sousedním Německu je situace úplně jiná. A mne téma psychologické konzultace zajímá, ráda bych se mu věnovala i nadále. Přitom většina policejních praktiků možná ani neví, že taková možnost při vyšetřování existuje – § 157, odst. 3 tr. řádu.

Myslela jste při psaní na konkrétní čtenáře?

Mohli by mezi mimi být studenti psychologie, kteří pomýšlejí na to, že by se forenzní psychologii chtěli věnovat, mohli by to být policisté, pracující v oblasti

chologie osobnosti, klinické psychologie, ale i základů kriminalistiky. Pro mne byla velkou výhodou praxe v Psychiatrickém centru, diagnostická zkušenost, kterou jsem tam nabyla.

Policejní psychologové jsou oblíbenými postavami televizních scénaristů. Bavíte se hodně, když seriály sledujete?

Dost. Třeba v seriálu Ulice je kouzelná postava studentky psychologie. Nestačím se divit, co všechno už ve třetím ročníku vysoké školy ví a zná a řeší. Já osobně jsem pro poskytování posttraumatické intervenční péče potřebovala absolvovat další specializační kurs, a to až po dokončení vysoké školy. A dobré jsou taky třeba Případy pro Sam či Doktorka Halifaxová. Jejich denním chlebem je psychologické profilování a já jen tiše závidím, jak jim jde od ruky. Psycholog pohlédne do pomyslné křišťálové koule a má jasno! Bohužel, někteří policisté se na ty seriály asi koukají taky a pak od nás čekají totéž. Nelze poslat pro psychologa a čekat zázrak. To si pak člověk případá v jednom pytlí s kartáčkami...

Myslíte, že je v téhle práci podstatnější zkušenost, nebo naopak neotřelé vidění?

Namíchat! Zkušenost je základ a velké plus, ale čerstvé oči mohou hodně přínést. Proto je spolupráce vyšetřovatele s psychologem tak často přínosná. Vyšetřovatel, nebo dnes již lépe kriminalista, je u případu skoro od začátku a může se občas octnout ve vyjetých kolejkách. Psycholog přináší neotřelý pohled a leccos uvidí z jiného úhlu. Člověk odjinud může naše vidění zaměřit novým směrem!

Vzestup a obecné respektování psychologie jako vědy v posledním půlstoletí je úžasný. Myslíte, že v tom ohledu lze čekat ještě další rozmach?

Určitě ano. Nedojdeme doufám až k americké posedlosti, kde má snad už každý svého psychoanalytika či psychologa, ale minimálně by se obyčejní lidé měli přestat návštěvy u psychologa obávat. Nevnímat ji jako cejch. Když mne bolí zub, jdu prostě k zubaři, neléčím se sama. A duše je o tolik složitější! V tom ohledu jsme ale pořád ještě na začátku.

Když pracujete na konkrétním případě, záleží na vašem posudku někdy hodně. Můžete ovlivnit život člověka, změnit jeho osud. Spíte dobře, než vyslovíte verdikt?

Psycholog nesoudí, ani neudílí tresty. Když mám spolupracovat na případě, tak mne kauza neopouští ani na chvíli. Myslím na ni doma, myslím na ni před spaním. Ale vždycky se především snažím předem sdělit kolegům, co ode mne mohou čekat, a co nikoli. A jaké informace musím od nich dostat, abych mohla poradit zodpovědně. Pokud je informací málo a nedá se na ně spoléhat, nemohu dát víc než hypotézu. Jde spíš o ukázání nových možností – anebo i potvrzení dosavadní cesty. Vyšetřovatel třeba pochybuje o nějaké výpovědi. A psycholog mu může jeho pochybnosti vymluvit. Anebo mu dát zapravdu! Může říct, ano, tahle výpověď se mi nezdá věrohodná, a to kvůli těmto znakům... A vyšetřovatel se může vydat tím směrem dál...

**Ptal se Jan J. VANĚK
Foto Jiří NOVÁK**

objasňování a vyšetřování, ale i obhájci, soudci, státní zástupci. Určení je široké, v knize najdete kapitoly ryze odborné, ale i velmi praktické. Třeba náměty k užití psychologie při jednotlivých vyšetřovacích úkonech... A jsou popsány na praktických, konkrétních příkladech! Myslím, že hlavně kriminalisté by z nich mohli získat povědomí, proč a kdy je možné či dobré psychologa přizvat.

Psychologie pokračuje ve velkém vzestupu k obecné vážnosti. Platí to i o její pozici v policejních kruzích?

Myslím, že psychologie zůstává vzácnou květinou. Policisté přitom pracují v náročných a rizikových situacích a měli by být hýčkáni, aby jim zdraví co nejdéle vydrželo – fyzické i duševní. Protože jen zdraví lidé mohou podávat optimální výkony! To je tedy jedna oblast. A druhou představuje užití psychologů v rámci vyšetřování. Když jsem bezmála před deseti lety začínala, věřila jsem v téměř raketový vzestup psychologie v policejní práci. Nevnímám ho. Stále jsme na začátku. Třeba právě v Německu je užití ad hoc konzultantů

u případů velice časté, na jednotlivých zemských policejních úřadech jsou s tím bohatě zkušenosti.

A u nás?

Osobně bych si představovala např. vytvoření specializovaného psychologického pracoviště při Policejním prezidiu či Kriminalistickém ústavu, jehož základním úkolem by byla podpora při vyšetřování trestných činů. V současnosti jsou na Policejním prezidiu a správách krajů někde dva, někde tři psychologové, pracují hlavně na personálních odděleních. Slouží na zásahovkách, na Útvaru rychlého nasazení, na některých celorepublikových útvech SKPV.

To není právě moc. Myslíte, že mezi psychology by se zájemci o práci v policii našli?

Určitě ano. Externě přednáším na filozofické fakultě obor policejní psychologie a mezi studenty zájem nepochybně je. Asi chybí tabulková místa a víra v psychologii na patřičných místech. Fakt ovšem je, že stěží by mohli tuhle práci dělat úplně čerství absolventi, chce to jistou životní zkušenost a praxi. Předpokladem je znalost psy-

